

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

"بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ"

الحمد لله ربّ العالمين و صلّى الله على عبده و رسوله، اشرف الانبياء و المرسلين،
سيدّ الاولين و الآخرين و على عترته الطيّبين الطّاهرين المعصومين المكرّمين الهداة
المهديين و اللهم انى اسئلك و صلّ و سلّم على امير المؤمنين على و الحسن و
الحسين و على و محمد و جعفر و موسى و على و محمد و على والحسن و الخلف
الباقي القائم، صلواتك و بركاتك عليهم، ان تصلّى عليهم اجمعين و تعجّل فرج قائمهم
بامرک و تنصره و تنتصر به لدينک و تجعلنى فى جملة النّاجين به و المخلصين فى
طاعته برحمتک يا ارحم الرّاحمين و لعنة الله على اعدائهم اجمعين من الان الى قيام
يوم الدّين.

اظهار نامه

اینجانب **علی اکبر نخعی** دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته زبانشناسی همگانی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی دانشگاه فردوسی مشهد نویسنده پایان نامه "بررسی مشکلات ترجمه متون اسلامی از زبان فارسی - عربی به انگلیسی (در آثار امام علی علیه السلام)" با راهنمایی **دکتر نادر جهانگیری** متعهد می شوم:

- * تحقیقات در این پایان نامه توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت برخوردار است.
- * در استفاده از نتایج پژوهشهای محققان دیگر به مرجع مورد استفاده استناد شده است.
- * مطالب مندرج در پایان نامه تا کنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی در هیچ جا ارائه نشده است.
- * کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به **دانشگاه فردوسی مشهد** می باشد و مقالات مستخرج با نام "دانشگاه فردوسی مشهد" و یا "Ferdowsi University of Mashhad" به چاپ خواهد رسید.
- * حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان نامه تأثیرگذار بوده اند در مقالات مستخرج از پایان نامه رعایت شده است.
- * در کلیه مراحل انجام این پایان نامه در مواردی که از موجود زنده (یا بافتهای آنها) استفاده شده است ضوابط و اصول اخلاقی رعایت شده است.
- * در کلیه مراحل انجام این پایان نامه در مواردی که به حوزه اطلاعات شخصی افراد دسترسی یافته یا استفاده شده است، اصل رازداری، ضوابط اصول اخلاق انسانی رعایت شده است.

تاریخ / / امضای دانشجو:

مالکیت نتایج و حق نشر

- * کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج، کتاب، برنامه های رایانه ای، نرم افزارها و تجهیزات ساخته شده) متعلق به **دانشگاه فردوسی مشهد** می باشد. این مطلب باید به نحو مقتضی در تولیدات علمی مربوطه ذکر شود.
- * استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی باشد.

به نام خداوند یکتای بی همتا

دانشگاه فردوسی مشهد

دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی

پایان نامه ی کارشناسی ارشد

گروه آموزشی زبانشناسی

گرایش زبانشناسی همگانی

عنوان پایان نامه:

بررسی مشکلات ترجمه ی متون اسلامی از زبان فارسی - عربی به انگلیسی

(در آثار امام علی علیه السلام)

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر نادر جهانگیری

استادان مشاور:

جناب آقای دکتر حسین ملانظر

جناب آقای دکتر سید حسین سیدی

نگارش:

علی اکبر نخعی

پاییز 1388

تأیید هیأت داوران
پایان نامه ی کارشناسی ارشد
گروه آموزشی زبانشناسی

امضاء کنندگان زیر، اعضای هیأت داوران پایان نامه ی آقای علی اکبر نخعی با عنوان:

" بررسی مشکلات ترجمه متون اسلامی از زبان فارسی - عربی به انگلیسی

(در آثار امام علی علیه السلام)"

در رشته ی زبانشناسی همگانی دانشکده ی ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی، در جلسه ی دفاع حاضر شدند و پس از بررسی کامل، برابر آیین نامه ی مربوط، آن را با نمره ی و درجه ی برای دریافت درجه ی کارشناسی ارشد تأیید کردند.

اعضای هیأت داوران:

امضاء	استاد راهنما: آقای دکتر نادر جهانگیری
امضاء	استاد مشاور (1): آقای دکتر حسین ملانظر
امضاء	استاد مشاور (2): آقای دکتر سید حسین سیدی
امضاء	استاد داور (1): آقای / خانم دکتر آقای مهدی مشکوه الدینی
امضاء	استاد داور (2): آقای / خانم دکتر ابراهیم خدادادی
امضاء	استاد داور (3): آقای / خانم دکتر -----
امضاء	نماینده ی تحصیلات تکمیلی دانشگاه: آقای دکتر محمد رضا پهلوان نژاد

سپاسگزاری

حمد و سپاس بیکران بر خداوند یکتای بی همتا باد که تمام توفیقات نیک به فضل و عنایت خاصه ی ذات پاک و بی مثال قدسی احدیت اوست! خداوندی که آخرین رسول صلح و صفا و رحمتش، محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم و خاندان عصمت و طهارتش (ع) را مایه ی مانای مانایی نمود و با انتصاب "ولایت" و "امامت" مولای متقیان حضرت علی علیه السلام و اولاد معصومش سلام الله علیهم اجمعین دین را کامل و نعمتش را با "ولایت" و "امامت" چهارده معصوم جود و کرم (ع) تمام فرمود.

از آنجا که امام الرئوف، ولی نعمت بزرگوارمان، آقا امام رضا سلام الله علیه می فرمایند: "من لم یشکر المنعم من المخلوقین، لم یشکر الله عزّ و جلّ". (عیون الاخبار الرضا (ع)، ج 2: 24) بر خود لازم می دانم سر تعظیم به پیشگاه تمامی معلمان و استادان بزرگوار و دلسوز خود از ابتدایی تا کنون و مسئولان و کارکنان خدمتگزار مجموعه دانشگاه فردوسی و دانشکده ادبیات و علوم انسانی فرود آورم و مراتب سپاس و قدردانی را به جای آورم.

در اینجا ابتدا از راهنمائیهای دلسوزانه و استادانه استاد فرزانه ام "جناب آقای دکتر نادر جهانگیری" و همکاریهای بی شائبه ی اساتید مشاور و فرهیخته ام "جناب آقای دکتر حسین ملا نظر" و "جناب آقای دکتر سید حسین سیدی" کمال تشکر و سپاس گزاری را ابراز می دارم.

بزرگواریهای استاد دانشمندم در طول دوره ی کارشناسی ارشد و قبل از آن همواره این بنده ی ناچیز را شرمنده ی بذل توجه و عنایات خاصه خویش قرار داده است که اینک از وجود شریف "جناب آقای دکتر مهدی مشکوة الدینی" صمیمانه و متواضعانه قدردانی و قدرشناسی می نمایم.

نقش خانواده، پدر و مادر، فرزندان، برادران و خواهران و نزدیکان در موفقیتهای گوناگون بر کسی پوشیده نیست که از تمامی این عزیزانم خالصانه تقدیر و تشکر می کنم. به روح اوج نموده ی پدرم درود می فرستم و از وجود گرانبهای گرمابخش مادر عزیزم "خانم فاطمه عطایی"، همسر فداکار و با گذشتم "خانم صدیقه زمان زاده" و فرزندان عزیزم "سمیه، محبوبه، محسن و مرتضی" بویژه از فرزند بزرگ، همکلاسی دوره ی ارشدم "سمیه جان" که پیوسته پشت و پناهم بوده و زحمت تهیه کتابها و منابع فراوانی را به خود هموار نمود و از عروس و برادرزاده ی عزیزم "خانم زینب نخعی" و تمامی آنان قدر دانی می نمایم.

در پایان از تمامی مسئولان و کارکنان کتابخانه مرکزی امام رضا علیه السلام، کتابخانه تخصصی امام علی علیه السلام و کتابخانه دفتر تبلیغات اسلامی بسیار ممنون و سپاس گزارم که به نشانه ی قدرشناسی یک نسخه از این پایان نامه به هر یک از این کتابخانه ها اهداء می کنم.

علی اکبر نخعی

تقدیم به:

قطب عالم امکان، سید و سرور کون و مکان، حبیب خداوند رحمان،

"محمد مصطفی (ص) و آل طاهرینش (س)"،

علی مرتضی (ع) و فاطمه زهرا (س)، کفو گریمش،

حسن و حسین (ع) رزهای جمیلش،

سجاد، باقر، صادق و کاظم (ع) عزیزش،

علی ابن موسی الرضا المرتضی (ع) رئوفش،

جواد، هادی، حسن (ع) سراسر جودش،

و

مهدی موعود موجود (عج)، عالم گستر صلح، یاس سپیدش،

صلّوا علی محمد و آل محمد، امر ربّ رحیمش.

اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجَّلْ فَرَجَهُمْ!

گر بحر شود جوهر و اشجار قلم چن و ملک و انس محاسب با هم

مبهورت شوند جمله در فضل علی (ع) زیرا نتوان فضاوردی به قدم

چکیده:

پیشینه و قدمت ترجمه به بلندای تاریخ زبان بشری است یا بهتر است گفته شود که ترجمه همزاد زبان انسان بوده است و همواره پا به پای او به سمت و سوی تکامل پیش رفته است. ترجمه نیز همانند خود انسان چالشهای بسیاری را پشت سر نهاده است، اینکه انسان نیازی به ترجمه دارد یا خیر، سالهای مدیدی مورد توجه دانشمندان علوم مختلف بوده است، ولی اکنون نیاز و ضرورت آن بر کسی پوشیده نمانده است.

در ابتدا، واحد معنا را "واژه" (Word)، "جمله" (Clause)، "جمله" (Sentence)، "بند" (Paragraph) و سپس متن (Text) یا گفتار (Discourse) گرفته اند و برای جمله چنین استدلال نموده که "جمله واحد ترجمه است، زیرا فکر واحدی را بیان می دارد." اما با پیشرفت علم در شاخه های گوناگون از جمله فلسفه، روانشناسی، زبانشناسی و زیر شاخه های هر یک، واحد جمله را به "بند" (Paragraph) و برخی به متن بزرگتر از بند یعنی "گفتار" (Discourse) و عده ای آن را تا جایگاه لحاظ نمودن "بافت" (Context) گسترش داده اند. به راستی "بافت" است که به زبان معنی و مفهوم می بخشد و پیام گوینده یا نویسنده از طریق لحاظ نمودن "بافت" است که منتقل می گردد. پایان نامه ی حاضر نقش "بافت" در ترجمه را هدف پژوهش خود قرار داده است و بر آن است تا واحد بزرگتر از "بافت" را که همان "موضوع" (Topic) باشد، مورد کنکاش قرار دهد و موضوعیت آن را نیز به ارزیابی بسپارد.

کلید واژه ها: نارسائیه‌ها، ضعف ترجمه ی جمله محور، بافت زبانی، بافت فرهنگی، ترجمه ی

فرهنگی، نسبیت زبانی، موضوع.

فهرست مطالب

عنوان	
18	پیشگفتار
19	0-1- مقدمه
21	0-1-1- ریشه‌ی واژگانی ترجمه
21	0-1-1-1- ریشه‌ی واژه‌ی ترجمه در زبان عربی
22	0-1-1-2- ریشه‌ی واژه‌ی ترجمه در زبان سربانی
22	0-1-1-2- ریشه‌ی واژه‌ی ترجمه در زبان فارسی
22	0-1-1-4- ریشه‌ی واژه‌ی ترجمه در زبان کلدانی
23	0-1-1-5- ریشه‌ی واژه‌ی ترجمه در زبان تازی
23	0-1-2- معانی متعدد واژه‌ی ترجمه در سیر تاریخی آن
24	0-1-3- نظریه‌های ترجمه و چند تعریف از آن
24	0-1-3-1- تعریف ترجمه با رویکرد واژه محوری
25	0-1-3-2- تعریف ترجمه با رویکرد جمله محوری
27	0-1-3-3- تعریف ترجمه با رویکرد متن محوری
28	0-1-3-4- تعریف ترجمه با رویکرد مفهوم و پیام محوری
29	0-1-3-5- تعریف ترجمه با رویکرد بازگویی مفهوم با حفظ سبک نویسنده
29	0-1-3-6- تعریف ترجمه با رویکرد فرهنگ محوری
31	فصل اول: کلیات
31	1- مقدمه
31	1-1- طرح مسأله و بیان فرضیه
32	1-2- شیوه‌ی گردآوری داده‌ها و مشکلات موجود
33	1-3- الگوی نظری
33	1-4- مروری کوتاه بر تاریخچه‌ی ترجمه و ضرورت آن در طول تاریخ
33	1-4-1- اولین گامهای ترجمه در تاریخ
34	1-4-2- نخستین ترجمه‌ی ادبی و نخستین مترجم غربی

35	3-4-1- پیدایش پدیده ی ترجمه ی اسلامی و نخستین مترجم اسلامی
36	4-4-1- نهج البلاغه، معرفی سلمان فارسی، اولین ترجمه ی اسلامی و نخستین کوششها
37	5-4-1- اولین نهضت ترجمه در اسلام و مترجمین آن و اولین ترجمه های ارسطویی در اسلام
38	6-4-1- بغداد مرکز ترجمه امپراتوری نوینیا د اسلامی
38	7-4-1- پیشینه ی ترجمه در ایران و ترجمه در ایران معاصر
39	8-4-1- آغاز ترجمه ی مصحف آسمانی قرآن کریم و سیر آن
41	9-4-1- امکان پذیری، ضرورت ترجمه و ماهیت آن، قرن بیستم، قرن ترجمه
42	5-1- دیدگاههای مختلف در باره ی ترجمه
42	1-5-1- ترجمه: جریان و پلی بین دو زبان، دو زبانه و دو سویه بودن
43	2-5-1- ترجمه: دو مخاطب، دو نیرو و دو گرایش متفاوت
44	3-5-1- ترجمه: جمله محوری با معانی متفاوت و علم یا هنر
46	6-1- انواع ترجمه و گونه های مختلف آن
47	1-6-1- ترجمه ی شفاهی، مکتوب، صورت بنیاد، معنا بنیاد، محتوایی یا معنایی، پیامی و ترجمه از دیدگاه یاکوبسون، نیومارک و دیدگاهی کلی
50	7-1- تعاریف معنی، هدف ترجمه، معنی یا مقصود
55	1-7-1- دیدگاه ناپیدا و دیگران مبنی بر دلالت بر معنی و سطوح آن
57	8-1- ویژگیها، وظایف، اختیارات مترجم، بهترین ترجمه و ترجمه ناپذیری
57	1-8-1- مترجم و معانی متعدد واژه و مشخصه های معنایی آن، شرایط اساسی مترجم خوب، رعایت امانت
59	2-8-1- مترجم و شناسایی موضوع متن، پیام، سبک، سطح و لحن نویسنده و اصول ترجمه ی دوله
60	3-8-1- بایسته های مترجم و عوامل مؤثر در ترجمه و مترجم، ترجمه ناپذیری، ترجمه ی خوب و مطلوب

63	1-8-4- ابداع واژگانی و ترجمه ناپذیری اصطلاحات زبانی
64	1-8-5- تغییر دادن متن، واژه ها، استعارات و ترجمه ناپذیری
65	1-8-6- تعابیر، ضرب المثلهای، حکمتها، تشبیهات، جناس و ترجمه ناپذیری
66	1-8-7- شناخت فرهنگ و ترجمه ناپذیری
66	1-9- نقش مهم زبانشناسی، امانت، حفظ سبک و اصل تأثیر برابر در ترجمه
69	1-10- نقشهای مختلف زبان، پیوستگی آن و انواع متن در ترجمه به طور کلی
73	1-11- زبانشناسی ترجمه، اصل تعادل و چگونگی برقراری آن در ترجمه
75	فصل دوم: پیشینه ی پژوهش
75	2- مقدمه
75	2-1- پیشینه ی پایان نامه های ترجمه محور در سالهای گذشته
79	2-2- معرفی و نظریه ی بوجین نایدا و ترجمه از دیدگاه او
81	2-2-1- نایدا، مراحل و فن ترجمه، ترجمه ی فرهنگی نه زبانی و روش تحلیل مولفه ای
83	2-2-2- اصول ترجمه در نگاه نایدا و نظریه پردازان مکتب ترجمه ی لایپزیک
85	2-2-3- نایدا، تعدیل در ترجمه، مقاله، آخرین نظریات او و اهمیت بافت فرهنگی
103	2-2-4- نایدا، دیگران، نارسایی زبان در نمایاندن تمام حقایق و بازسازی پیام
107	2-3- نقش عناصر زبانی در خوانش معنایی و ترجمه
107	2-3-1- ساختار، اصول کلی معنی شناسی و حوزه ی معنایی واژه
111	2-3-2- منشاء تاریخی ترجمه ی واژه محور
111	2-3-3- فلسفه و نخستین تقسیم بندی واژگانی و حوزه های معنایی آنان
113	2-3-4- اختلاف معنایی مفهوم و مصداق در منطق و فلسفه و اختلاف مؤلفه های معنایی واژگان
115	2-3-5- نقش واژه در معنی شناسی و نارسایی ترجمه ی واژه به واژه
117	2-3-6- نارسایی ترجمه ی واژه به واژه در ترجمه ی فرهنگی
118	2-3-7- خنثی شدگی برخی مشخصه های معنایی واژگان و نارسایی آنان

119	2-3-8- تقسیم واژگان به مفهومی و نقشی
119	2-3-9- هم معنایی، تضاد معنایی، چند معنایی واژگانی و شمول معنایی
123	2-3-10- منشاء تاریخی ترجمه ی جمله محور و چند تعریف از آن
125	2-3-11- تشخیص معنی جمله از روی تکواژ و واژه و جمله در معنی شناسی زبانی
126	2-3-12- مفهوم ادب در جمله ی مجهول و تاکید با جابجایی فعل در جمله
127	2-3-13- نابرابری ساختار جمله ها و واژگان در زبانهای انگلیسی و فارسی
128	2-3-14- جمله و خوانشهای گوناگون و تردید در جمله به عنوان واحد زبانی
129	2-4- نقش عناصر فرازبانی در خوانش معنایی و ترجمه
129	2-4-1- نقش رفتارهای غیر کلامی مختلف اعضای گوناگون بدن، علائم و نشانه های طبیعی و قراردادی و حتی سکوت در خوانش معنایی
132	2-4-2- نقش ایدئولوژی در ترجمه های متون مقدس و قرآنی
133	2-4-3- نقش گزینش واژگان و ایدئولوژی، معنانشکنی و ایدئولوژی و نحوشکنی و ایدئولوژی در ترجمه
138	2-4-4- نقش عناصر زبر زنجیری، نشانه های نگارشی، ابهامهای زبر زنجیری، تکیه، آهنگ صدا، شکل نوشتاری و گفتاری در خوانش معنایی و ترجمه
141	2-5- نسبیت زبانی، اصول آن، اختلاف جهان بینی، فرهنگ، سیاست، اقتصاد و ساختهای دستوری، انعکاس متفاوت واقعیات و چند معنایی برخی واژه ها
148	2-5-1- نقش تشبیهات و مؤلفه های متفاوت مفاهیم مختلف در زبانهای گوناگون
149	2-5-2- تفاوتهای مقوله های زبانی، فرهنگی در زبانهای گوناگون، ماهیت و منشأ شناخت از دیدگاه فلسفی و بطن های قرآن کریم
157	2-6- نقش پر اهمیت بافت در خوانشهای معنایی، ترجمه، مهمترین تعاریف و متغیرهای آن، اهمیت بافت در تشخیص معنی و سه مکتب در تعیین معنای متن
160	2-6-1- رابطه گفتمان و بافت، منشاء ظهور و مهمترین سطح کاربردی آن
162	2-6-2- مهمترین شرایط بافت پاره گفتار، مطالعه ی زبان در بافت و خارج از آن، بافت زبانی، غیر زبانی و رابطه ی توانش ارتباطی و بافت
164	2-6-3- نقش بافت، تحلیل گفتمان و پیش فرضها در خوانش معنایی
165	2-6-4- ملیناوسکی و شیوه انتقال کامل پیام (ترجمه همراه شرح)

166	5-6-2- نقش ویژگیهای معنایی، ارتباطی، فرهنگی در خوانش معنایی
166	6-6-2- نقش پر اهمیت بافت اجتماعی فرهنگی در ترجمه
169	7-2- ترجمه و رویکرد ارتباط بین زبانی یا بین فرهنگی و نقش همکاری
170	8-2- نقش پیوستگی یا انسجام بلاغی و زمینه ی فرهنگی در ترجمه
172	9-2- هرمنوتیکس به عنوان ترجمه، تفاوت تفسیر و تأویل
174	10-2- جامعه شناسی زبان یا زبان شناسی اجتماعی
176	1-10-2- تفاوت جامعه شناسی زبان و زبان شناسی اجتماعی
176	11-2- نقش فرهنگ و جامعه در فرایند فراگیری زبان و ترجمه
179	12-2- نقش موضوع، مخاطب و سبک شناسی در ترجمه
180	13-2- تفاوت معنی شناسی و کاربردشناسی
184	14-2- تحلیل گفتمان، ریشه، مفهوم، ظهور، تعریف و موضوع آن
185	1-14-2- تفاوت و مقایسه گفتمان با گرامر، عوامل موثر در انسجام متن و فراسوی انسجام و حوزه تحلیل گفتمان و دیدگاههای مختلف نسبت به آن
188	فصل سوم: ارانه و بررسی داده ها
188	3- مقدمه
189	بخش اول: 1-3- ترجمه در برخی اصول دین
190	1-1-3- توحید، مراتب آن و اخلاص
191	2-1-3- عظمت و ریشه ی واژه اعظم و جلاله ی "الله"
192	3-1-3- واژه ی جلاله ی "الله" و "اخلاص توحید" در قرآن
195	4-1-3- واژه جلاله "الله" و "اخلاص توحید" در نهج البلاغه، سیره معصومین (ع) و ترجمه ها
195	5-1-3- امام علی (ع) و "اخلاص توحید" در نهج البلاغه
196	6-1-3- امام حسین (ع) و "اخلاص توحید" در عاشورا و دعای عرفه
197	7-1-3- امام صادق (ع) و "اخلاص توحید"
197	8-1-3- امام هادی (ع) و "اخلاص توحید" در زیارت جامعه کبیره
198	9-1-3- یکتایی ذات پاک احدیت در تهلیل "لا اله الا الله"

198	3-1-10- تأکید بر "یکتایی خداوند" در خطبه 90 - 91 نهج البلاغه
198	3-1-11- تأکید بر "یکتایی خداوند" در خطبه 100 - 101 نهج البلاغه
199	3-1-12- تأکید بر "یکتایی خداوند" در خطبه 185 نهج البلاغه
199	3-1-13- تأکید بر "یکتایی خداوند" در خطبه 186 نهج البلاغه
199	3-1-14- تأکید بر "یکتایی خداوند" در سخنان "امام سجاد" (ع)
199	3-1-15- تأکید بر یکتایی ذات پاک احدیت در سجده ی "امام زمان (عج)"
200	3-1-16- مراتب "شرک" از دیدگاه شهید مطهری
200	3-1-17- واژه اعظم و جلاله "الله" و نابرابری واژه "God" در برابر آن در ترجمه انگلیسی
205	3-1-18- واژه ی "God" در "بافت فرهنگی" مذهبی مسیحیت و اعتقاد به تثلیث
207	3-1-19- کاربردهای گوناگون عبارت قدسی "یا الله" در بافت فرهنگی، اعتقادی فارسی
209	3-1-20- واژه اعظم و جلاله ی "الله" و نابرابری واژه "خدا" در ترجمه فارسی آن
209	3-1-21- تفاوت "بافت" و "موضوع" در واژه ی جلاله ی "الله"
210	3-2- ثبوت، "نبی"
214	3-2-1- عظمت "پیامبر" (ص) در "قرآن کریم"
215	3-2-2- برخی از صفات پیامبر اکرم (ص) در کلام دیگران
216	3-2-3- تفاوت "رسول" و "نبی"
216	3-2-4- اهمیت ثبوت در خطبه 93 - 94 نهج البلاغه
216	3-2-5- اهمیت ثبوت در خطبه 95 - 96 نهج البلاغه
216	3-2-6- پیشنهاد موردی برای ترجمه واژه ی اسلامی، شیعی
217	3-3- "عصمت"، "معصوم"
223	3-4- "امام"، "امامت"، "ولایت"، "امیر"
225	3-4-1- تعریف و ویژگیهای "امام" و "امامت"
236	3-4-2- تفاوت "بافت" و "موضوع" در واژه ی اسلامی "امام"
237	3-4-3- ویژگیهای "امام" و "ولایت" در سخنان پیامبر اکرم (ص)
241	3-4-4- ویژگیهای "امام" و "ولایت" در سخنان حضرت علی (ع)
243	3-4-5- ویژگیهای "امام" و "ولایت" در نهج البلاغه حضرت علی (ع)

243	3-4-6-ویژگیهای "امام" و "ولایت" در سخنان حضرت فاطمه (س)
244	3-4-7-ویژگیهای "امام" و "ولایت" در سخنان حضرت امام حسین (ع)
244	3-4-8-ویژگیهای "امام" و "ولایت" در سخنان حضرت امام باقر (ع)
245	3-4-9-ویژگیهای "امام" و "ولایت" در سخنان حضرت امام صادق (ع)
246	3-4-10-ویژگی "امام" و "ولایت" در سخنان حضرت امام کاظم (ع)
247	3-4-11-ویژگیهای "امام" و "ولایت" در سخنان حضرت امام رضا (ع)
249	3-4-12- "امامت" در نهج البلاغه امام علی (ع)
249	3-4-13- ریشه ی واژگانی "ولایت" و "مولی"
251	3-4-14- معنای "غدیر" و علت نامگذاری آن
251	3-4-15- "غدیر خم"، انتصاب الهی "امامت و ولایت" در قرآن کریم و نهج البلاغه
253	3-4-16- "اکمال دین، اتمام نعمت" با "امامت و ولایت" در قرآن کریم و نهج البلاغه
255	3-4-17- ضرورت اطاعت از "امامت و رهبری" در نهج البلاغه
255	3-4-18- عظمت و عزّت "امام علی علیه السلام در کلام پیامبر اکرم (ص)"
258	3-4-19- عظمت و عزّت "امام علی علیه السلام در کلام امام خمینی (رض)
258	3-4-20- دیدگاه منعالی "امام علی علیه السلام پیرامون حکومت
259	3-5- امیر المؤمنین
259	3-5-1- امیر المؤمنین در ترجمه های اسلامی
260	3-6- ولایت فقیه
261	3-6-1- "ولایت" و "ولایت فقیه" انتصابی یا انتخابی؟
261	3-6-2- "امام خمینی (رض)" و شرایط "ولایت فقیه"
261	3-6-3- پیشنهادی برای ترجمه ی واژه های قدسی
262	بخش دوم: 3-7- ترجمه در برخی فروع دین
262	3-7-1- معرفی فروع دین

263	3-8- نماز یا صلوة
264	3-9- روزه یا صوم و صیام
265	3-10- زکات
266	3-11- حجّ
267	3-12- جهاد
268	3-12-1- ریشه ی واژگانی "جهاد"
269	3-12-2- "جهاد" در قرآن، نهج البلاغه و سیره ی معصومین (ع)
270	3-12-3- "شروع جنگ" در اسلام ، نهج البلاغه و سیره ی معصومین (ع) هرگز!
271	3-12-4- انواع "جهاد" در فقه اسلامی
272	3-13- امر به معروف و نهی از منکر
273	بخش سوم: 3-14- ترجمه در برخی اعتقادات دینی
273	3-14-1- حدیث یا روایت
274	3-14-2- تقوا
274	3-14-2-1- ریشه ی واژگانی "تقیّه" و "تقوا"
275	3-14-2-2- معانی متفاوت "تقوا" و "تقوا" در قرآن و نهج البلاغه
277	3-14-2-3- "تقوا" در قرآن، نهج البلاغه و سیره ی معصومین (ع)
279	3-14-3- شهید
280	3-14-3-1- واژه ی "شهید" در قرآن و نهج البلاغه
281	3-14-3-2- مقام "شهید" در کلام نبیّ مکرّم اسلام (ص)
281	3-14-4- شهادت
282	3-14-4-1- ریشه ی واژگانی "شهادت"
282	3-14-4-2- بعضی از ابعاد شهادت
282	3-14-5- مشهد
283	3-14-6- سجده
283	3-14-6-1- معنای سجده و سجده در قرآن، کلام معصومین (ع) و نهج البلاغه

284	3-14-6-2- سجده در ترجمه های انجام شده
286	3-14-7- مسجد
286	3-14-7-1- معادل مسجد در فرهنگهای انگلیسی
287	3-14-8- عبادت
287	3-14-9- طهارت
287	3-14-9-1- ر، طَهْر، تَطَهَّر، تَطْهیر، طهارت، طاهر
288	3-14-10- دعا
288	3-14-11- وضو
289	3-14-12- تیمم
290	3-14-13- اسلام
291	3-14-16- نقش بسیار مهم "بافت" و "موضوع" در خوانشهای معنایی و اثبات تفاوت آن دو
295	3-14-17- "امی" بودن در فرهنگ و بافت "قرآنی" و غیر آن
296	3-14-18- ساقی
297	3-14-19- "ابی لهب" در فرهنگ و بافت "قرآنی" و غیر آن
298	فصل چهارم: نتیجه گیری
298	4- مقدمه
298	4-1- خلاصه ی بحثهای گسترده ی داده ها در فصل سوم
301	4-2- نتیجه های بدست آمده در کل پایان نامه
302	4-3- نتایج ضمنی
303	4-4- پیشنهادهایی برای پژوهشگران در زمینه ی ترجمه ی متون اسلامی
304	4-5- سخن پایانی
306	«کتابنامه فارسی»
336	«کتابنامه انگلیسی»

دعای مطالعه

اللهم اخرجني من ظلمات الوهم و اكرمني بنور الفهم، اللهم افتح علينا ابواب رحمتك وانشر علينا خزائن

علومك برحمتك يا ارحم الراحمين. (مفاتيح قمي، 877:1381)

"خداوند! مرا از تاریکی های پندار نابجا در آور و به نور ادراک و دانایی کرامت بخش! خداوند!

درهای رحمتت را بر ما بگشای و گنجینه های دانشت را بر ما ارزانی فرما ، به رحمتت ای بخشنده ترین

بخشندگان!"

پیشگفتار

حس کنجکاوی انسان که امری غریزی است از ابتدای آفرینش بشری همواره و پیوسته انسان را به کسب اطلاع و دانش بیشتر سوق داده و واداشته است و او برای ارضای غریزه‌ی جستجوگری خویش در هر جای ممکن به کنکاش و تکاپو پرداخته است. با اتکای به امکانات زمانه‌ی خود به موفقیت‌هایی نیز دست یافته است. اکنون که به راستی عصر انفجار اطلاعات و دهکده‌ی جهانی است، انسان از پیشرفته‌ترین وسایل ارتباط جمعی برخوردار است و به تناسب آن دستیابی به اطلاعات و دانشهای گوناگون کاری آسان گردیده است. ضرورت ترجمه، تبادل فرهنگ و تضارب اندیشه‌های متفاوت ناگزیر و ناگزیر جلوه نموده است، به طوری که می‌توان صنعت گردشگری، جهانگردی، دانشگاههای مجازی، اینترنت و کتابخانه‌های مجازی را شاهد مثالی کوچک تلقی نمود. از همین روست که نقش "فرهنگ"، "بافت فرهنگی" و "اجتماعی" در تبادل و تضارب آراء، افکار و اطلاعات جایگاه خطیر و اهمیت خود را بازیافته است. چرا که زبان از پیدایش تا کنون زائیده، پرورده و تکامل یافته‌ی جامعه و به تعبیری بهتر آینه فرهنگها به معنی عام آن بوده است. روشن است که برای انتقال فرهنگ، دیگر ترجمه‌ی "واژه به واژه"، "جمله‌واره"، "بند" و "جمله" رسایی رسانه‌ای خود را از دست داده است و کمبوهای آن بیش از پیش آشکار گشته است. زبان که آینه‌ی تمام‌نمای تمامی ابعاد چندگانه‌ی جامعه و فرهنگ خویش است، ابزاری در خور خود لازم دارد تا پا به پای پویای پویندگی پیوستگی سرعت رشد انسانی در چندین چندگانگیهای دگرگونی خویش حتی اندکی کمینه کم ننشیند و کاستی ننماید. آینه‌ای که همانا "ترجمه‌ی بافت محور و فرهنگی" بایسته و شایسته‌ی شأن شکوفایی آن است. چرا که لازم است مظلوف با ظرف خود هماهنگی و تناسب لازم، کافی و شایان توجه را داشته باشد و از این روست که انتقال فرهنگ در قالب "واژه"، "جمله‌واره" و "جمله" اگر غیر ممکن ننماید ولی با توجه به شواهد مختلف و متعدد قطعاً نارساست و مقالات جهانی مرتبط با ترجمه در سالهای پیش و به ویژه تا همین اواخر اغلب رویکردی "بافت محور" داشته‌اند و این خود بیانگر تکامل امر ترجمه در تعامل علوم بین رشته‌ای می‌باشد که از سرآمد آنان می‌توان از فلسفه، روانشناسی، زبانشناسی و زیرشاخه‌های متعدد هر یک نام برد. این پایان‌نامه افزون بر شیوه‌ی "بافت" (فرهنگی) محوری، رویکردی دارد بر نظریه‌های بوجین‌نابدا در مورد ترجمه و به ویژه ترجمه‌های متون مقدس و از برخی نظرات او بهره می‌برد. در همین راستا، آثار ترجمه‌شده‌ی اسلامی، شیعی

مورد بررسی قرار می‌گیرند و نارسائیهای آنان کشف و سپس راه‌های مناسبی ارائه می‌گردد و علاوه بر لحاظ نمودن "بافت فرهنگی، اعتقادی" در ترجمه‌های مقدس و مخصوصاً اسلامی، شیعی، "موضوع" نیز برای اولین بار در ترجمه معرفی می‌شود تا به عنوان گامی به جلو در امر ترجمه تلقی گردد. در همین جا بجاست تا ابتدا این نکته‌ی بسیار مهم گوشزد شود که پرداختن به موضوع زبان از هر دیدگاه و زاویه‌ای، به همان نسبت و ماهیت چند وجهی بودن خود زبان که هنوز ناگفته‌ها و کشف نشده‌های بی‌شماری دارد، موضوعاتش نیز دارای همپوشیها و درآمیختگیهای متعددی است که سبب می‌شود همپوشیهایی در تقسیم بندیهای موضوعی آن بوجود آید و گریز و گزیری از آن به راحتی میسر نباشد. از این رو، نگاه نقادانه منتقدان خود را منصفانه معطوف چنین امر مهمی می‌نماید.

0-1- مقدمه

اشتغال بیش از ده سال در امر ترجمه، تدریس و تألیف پنج کتاب درسی در حال تدریس مرتبط با متون اسلامی از زبان فارسی و عربی به زبان انگلیسی و تألیف و ترجمه پنجاه و پنج اثر دیگر، مانند ترجمه‌های "زیارت نلحیه‌ی مقدّسه"، "زیارت آل یاسین"، "دعای توسل"، "دعاهای قرآنی" و "سیمای خداوند در قرآن"، عضویت در هیأت علمی و مدرس "دفتر تبلیغات اسلامی مشهد"، "جامعه‌المصطفی (ص) العالمیه" و نیز مدرس حوزه‌های علمیه مشهد، مهم بودن ترجمه متون اسلامی از جهت حفظ قداست، رفع نارسائیهای متعدد در ترجمه‌های انجام گرفته، صدّت ترجمه و علاقه به این کار، تصمیم به پژوهش در این موضوع خطیر، چالشی، سهل و ممتنع، به طور آگاهانه، گرفته شده است.

با بررسی تعداد زیادی از ترجمه‌های صورت پذیرفته تا کنون، مشاهده می‌شود که اغلب به ترجمه‌های واژه به واژه روی آورده و از لحاظ نمودن "تفاوتهای فرهنگی، اعتقادی" و "بافت فرهنگی، اعتقادی" غفلت ورزیده شده است. چنین نگرش و رویکردی به ترجمه سبب تیره و تار نشان دادن چهره‌ی تابناک اسلام و مسلمانان گشته و خوراک پنداری و رسانه‌ای غریبان را ناخواسته فراهم آورده است. به عنوان نمونه می‌توان از واژه‌ی مقدس "جهاد" نام برد، برخی آن را به "جنگ مقدس" یا "Holy War" ترجمه نموده‌اند و حال آن که خود واژه‌ی اسلام هم ریشه‌ی "سلام و سلامتی" است و اصولاً اسلام که دین صلح و صفاست با جنگ در جنگ است و هیچ جنگی جنبه‌ی تقدس ندارد، بلکه دفاع است که مقدس و در هر زمانی بر هر مسلمانی واجب است. ترجمه‌های این چنینی را کارشناسان غربی و اغلب مغرضان

صهیونیستی با دقت تمام واکاوی نموده و ضربات خود را با پشتوانه‌ی اعتقادی نادرستی که توسط خودیها ارائه گردیده، پی ریزی و پیگیری می‌کنند. بنابر این، ترجمه‌های دینی از قداست، ظرافت و اهمیت فوق العاده‌ای نسبت به ترجمه‌های دیگر برخوردارند.

پژوهش با مطالعه و بررسی تعدادی از ترجمه‌های انجام شده، ارزیابی و بر شمردن نارسائیهای آنان، لحاظ نمودن "باقت" و "تفاوت‌های فرهنگی، اعتقادی" و ارائه پیشنهاد الگویی بهتر بر اساس آخرین نظریات ترجمه در سالهای اخیر و برخی نظریات "یوجین نایدا" انجام می‌پذیرد. در نتیجه، نارسائیهای تعدادی از کارهای انجام شده که نمونه‌ای از مجموعه‌ی آثار ترجمه شده در متون دینی و اسلامی است تا حد ممکن مشخص می‌گردد و نیز راهکاری تازه در ترجمه متون دینی به ویژه اسلامی، شیعی پیشنهاد می‌شود تا ترجمه‌های یادشده واقعی‌تر صورت پذیرد و برداشت‌های نادرست دینی و بین فرهنگی در ترجمه‌های دینی کاهش یابد. برای این منظور، کتابهای زیادی که از زبانهای فارسی و عربی به انگلیسی ترجمه شده‌اند، مورد واکاوی قرار گرفته و نقاط ضعف و نارسائیهای آنان مشخص گردیده و سپس برای نشان دادن کاستیهای آنان به گردآوری مؤلفه‌های فرهنگی، اعتقادی و اسلامی، شیعی روی آورده و به خوبی، به میزان گنجایش این اثر، آموزه‌های مرتبط و مطرح شده در خیل کتابهای موجود گردآوری شده و آنگاه به قضاوت نشسته و میزان ژرفای فاصله‌ی آموزه‌های موجود و آنچه ترجمه شده به شایستگی نشان داده شده است. مثلاً واژه‌ی انگلیسی "God" به اثبات می‌رسد که به هیچ عنوان توانایی برابری با واژه‌ی قدسی عربی و فارسی "Allah" را در ترجمه ندارد. زیرا مسیحیان اعتقاد به تثلیث (سه گانگی پرستی) دارند و با آموزه‌های "یکتاپرستی" "الله" که نماد مسلمانان است، هیچ تناسب و سنخیتی نداشته و ندارد. همچنین در گامی دیگر، افزون بر نظریه‌ی غالب ترجمه (باقت و بافت فرهنگی)، به عنوان گامی به جلو، نقش مهم "موضوع" (Topic) در ترجمه‌ی واقعی‌تر مورد کنکاش واقع می‌شود و لحاظ می‌گردد که با توجه به تازگی مطرح شدن "موضوع" و کنکاشهای صورت پذیرفته به نتایج رضایتبخشی دست یافته است. این پایان نامه، در پایان به این نتیجه می‌رسد که واژه‌های قدسی به هیچ عنوان به صورت ترجمه‌ی واژگانی و نحوی قابل ترجمه به زبانهای دیگر نیستند، زیرا آموزه‌های "فرهنگی، اعتقادی" آنان از این فرهنگ به فرهنگهای دیگر مثل انگلیسی در اغلب موارد بسیار متفاوت است و همان گونه که دریا در قطره نمی‌گنجد، فرهنگ نیز در واژه نمی‌گنجد. بنابر این، بایسته و شایسته این است که واژه‌های قدسی عیناً در آثار